

Юридичні науки

УДК 341.171

Сіненко Поліна Олександрівна

студентка

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Синенко Полина Александровна

студентка

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Sinenko Polina

Student of the

Yaroslav Mudryi National Law University

Науковий керівник:

Маринів Іванна Ігорівна

Кандидат юридичних наук,

Доцент кафедри права Європейського союзу

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СПІВРОБІТНИЦТВО ЄВРОПОЛУ З УКРАЇНОЮ

СОТРУДНИЧЕСТВО ЕВРОПОЛА С УКРАИНОЙ

EUROPOL COOPERATION WITH UKRAINE

Анотація. У статті розглядаються напрями міжнародного співробітництва України з Європолем. Наводиться визначення поняття Європейського офісу поліції, аналізується нормативно-правова база, що регулює зазначені питання. Автор наголошує на проблемі організованої транснаціональної злочинності та важливості для обох сторін поліцейського співробітництва. Наводяться приклади із практики співпраці правоохоронних органів України та Європейського офісу поліції в боротьбі із організованою злочинністю.

Ключові слова: Європейський офіс поліції, Європол, міжнародне поліцейське співробітництво, транснаціональна злочинність.

Анотація. В статті розглядаються напрямки міжнародного співробітництва України з Європол. Називається визначення поняття Європейського офісу поліції, аналізується нормативно-правова база, що регулює ці питання. Автор наголошує на проблемі організованої транснаціональної злочинності та її важливості для обох сторін поліцейського співробітництва. Приводяться приклади з практики співробітництва правоохоронних органів України та Європейського офісу поліції в боротьбі з організованою злочинністю.

Ключевые слова: Европейский офис полиции, Европол, международное полицейское сотрудничество, транснациональная преступность.

Summary. The article deals with the directions of international cooperation of Ukraine with Europol. It defines the concept of the European Police Office, analyzes the regulatory framework, that governing these issues. The author emphasizes the problem of organized transnational crime and the importance of police cooperation for both sides. The author gives examples from the practice of cooperation between law enforcement agencies of Ukraine and the European Police Office in the fight against organized crime.

Key words: European Police Office, Europol, international police cooperation, transnational crime.

Постановка проблеми. Сьогоднішній етап розвитку України характеризується посиленням співпраці держав та міжнародних організацій у різноманітних сферах. Перш за все, особливої уваги потребує співпраця в галузі правоохоронних органів, яка зумовлена проблемою збільшення транснаціональної злочинності, що, в свою чергу, зачіпає інтереси двох і

більше держав. Посилення транснаціональної злочинності призвело до необхідності міжнародного співробітництва держав у зазначеній сфері. Спільні дії держав необхідні для розкриття злочинів та притягнення винуватих до відповідальності, а також попередження нових правопорушень.

Сьогодні наша країна бере активну участь у співпраці з різними країнами на основі міжнародних договорів і на принципі взаємності. Окрім того, наша правоохоронна діяльність пов'язана з діяльністю такої європейської інституції, як Європол (Європейський офіс поліції). Досвід Держав-членів Європейського Союзу в галузі поліцейської співпраці має особливе значення як для нашої держави, так і для світового співтовариства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема міжнародного співробітництва у галузі боротьби зі злочинністю неодноразово поставала у наукових дослідженнях І. Бородіна, Д. Калаянова, О. Карпова, М. Корнієнка, В. Авер'янова, М. Коваліва, О. Бандурки, В. Острицького, Н. Бортник, О. Калмикової, В. Шамрая, О. Гладенка, О. Остапенка та інших науковців. Переважно, зазначені проблеми досліджувалися в широкому значенні, не торкаючись сфери боротьби зі злочинністю в межах Європейського Союзу, або висвітлюючи її окремі аспекти. Питання поліцейського співробітництва фігурувало в роботах європейських правознавців: С. Глесс, С. Пірса, Ш. Зіннеріт, Н. Уолкера, І. Вернера, Б. Хекера, Х. Затцгера, У. Зібера, К. Тідемана, М. Вазмайера та інших вчених.

Загалом, дослідження питань поліцейського співробітництва України та Європейського Союзу має досить фрагментарний характер. Серед вітчизняних дослідників, що торкалися зазначеної теми у своїх роботах, можна назвати М. Сіранта, О. Устименко, В. Неволю, О. Передерій, Л. Чорнозуб, А. Павленко. Проте, вказана тема, нашу думку, є недостатньо висвітленою та дослідженою з усіма її аспектами, що обумовлює актуальність цієї статті.

Формулювання цілей статті (постановка завдання): Дослідження правових основ та механізму поліцейського співробітництва Європейського Союзу та України.

Виклад основного матеріалу. На початку своєї незалежності наша держава визначила основні напрямки зовнішньої політики, а також вирішила питання щодо основних стратегічних партнерів: Європейського Союзу, Сполучених Штатів Америки та Російської Федерації. Із трьох зазначених особливого пріоритету набуло співробітництво саме із Європейським Союзом. Україна взяла курс на європейську інтеграцію з подальшою метою вступити до Євросоюзу [1].

Наша держава була визнана Європейським Союзом повноцінним партнером у міжнародних відносинах з моменту проголошення першою незалежності. Положення Спеціальної декларації Євросоюзу щодо України зазначили демократичний характер Всеукраїнського референдуму і закликали Україну до підтримання діалогу з ЄС.

Сьогодні Україна, як сучасна демократична і соціальна держава, провадить відкриту зовнішню політику та прагне рівноправної та взаємовигідної співпраці з усіма зацікавленими партнерами, насамперед, виходячи з необхідності гарантування безпеки, суверенітету та захисту територіальної цілісності України. Одним із ключових принципів зовнішньої політики нашої держави є забезпечення інтеграції України до європейського політичного, економічного та правового простору для вступу до Європейського Союзу (ч. 2 ст. 11 Закону України "Про засади внутрішньої та зовнішньої політики ") [2, с. 483].

2014 рік був важливою датою переходу відносин України з Євросоюзом на новий, більш тісний, рівень правової, політичної, культурної та економічної інтеграції. Це здобуло своє офіційне закріплення в Угоді про асоціацію між Україною та Євросоюзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами [3]. Згідно із вказаною Угодою,

сторони взяли на себе зовов'язання вести боротьбу із організованою злочинністю та легалізацією (відмиванням) коштів, а також зменшувати постачання та попит на незаконні наркотичні засоби і підсилювати співпрацю в боротьбі з тероризмом. Окрім того, стаття 3 Угоди закріплює, що боротьба із корупцією, а також із різноманітними формами транснаціональної організованої злочинності та тероризму є основними принципами зміцнення відносин між сторонами. Отже, успішність у розбудові зони вільної торгівлі між Україною та ЄС та можливість отримати переваги у співробітництві з ЄС для нашої країни залежатиме від ефективності дій, які вживає Україна у боротьбі зі злочинністю [4, с. 32].

Ч. 3 ст. 22 Угоди закріплює положення, згідно з яким вкрай важливою є співпраця України з Європолем (European police office – Europol) - спеціалізованою агенцією ЄС, яка надає аналітичну, технічну та фінансову підтримку державам-членам ЄС, а також є дуже важливою для посилення співробітництва у сфері запобігання та боротьби зі злочинністю [2, с. 384].

Європол, як відомо, є особливою агенцією правопорядку Європейського Союзу, спрямованою на підвищення якості співпраці між компетентними органами країн у сфері транснаціональної злочинності. Європол поширює свою діяльність на території 28 країн-членів Європейського Союзу [5, с. 648].

Початок діяльності Європолу датується 1 липня 1999 року. Основною метою його діяльності можна назвати ефективність співробітництва між компетентними органами в протидії злочинності, а також аналіз причин її поширення. Варто зазначити, що Європол також прагне підвищити ефективність національних правоохоронних органів і розвиток співробітництва між ними [7, с. 47].

Рішення про створення Європейського офісу поліції передбаченого статтею К. 1 Маастрихтського договору про Євросоюз. Європейська поліцейська агенція була створена для обміну інформацією між

правоохоронними органами держав-членів ЄС у сфері боротьби з транснаціональною злочинністю, наданні допомоги у оперативному, технічному та аналітичному аспекті діяльності. Конвенція про створення Європейського офісу поліції (Конвенція Європолу) була прийнята Європейською Радою у 1995 році. Держави-члени ЄС ратифікували Конвенцію, яка набрала чинності 1 жовтня 1998 року [8, с. 354].

Сьогодні ж держави-члени ЄС офіційно визнали, що Європол вносить вагомий внесок у зміцненні законності, протидії організованій злочинності та виявленні злочинних організацій [4, с. 33].

Варто зазначити, що Європол наділений повноваженнями встановлювати співробітництво із державами, які не являються державами-членами ЄС. Така співпраця можлива за умови укладення угоди про оперативне та стратегічне співробітництво задля превенції та протидії транснаціональній злочинності шляхом обміну оперативними даними та технічною інформацією [5, с. 648].

Необхідно зауважити, що Україна не була першою державою, що уклала подібні угоди. Ще раніше договори про співробітництво з Європолом уклали наступні держави: США, Канада, Швейцарія, Австралія, Ісландія, Норвегія, Албанія, Молдова та Македонія. Окрім того, з Європолом співпрацювали міжнародні організації: Інтерпол та Євроюст [4, с. 32].

4 грудня 2008 року в м. Києві під час Саміту Україна – ЄС відбулося підписання Угоди про стратегічне співробітництво. Метою угоди було сприяння координації зусиль держав-учасниць з Україною в сфері запобігання і протидії різноманітним формам міжнародної злочинності: терористичним загрозам, торгівлі людьми, злочинам у сфері обігу наркотиків, психотропних речовин, нелегальній міграції тощо. Зазначене співробітництво реалізовувалось у безпосередній взаємодії Міністерства внутрішніх справ України та Секретаріатом Європолу [2, с. 384].

11 березня 2015 року між Європолем та Україною був підписаний Меморандум про взаєморозуміння щодо встановлення захищеної лінії зв'язку. Даний акт, ратифікований Верховною Радою України, став правовою основою для обміну інформацією між державами-членами ЄС та Україною в режимі реального часу. Він сприятиме зміцненню та поглибленню практичної взаємодії України з інституціями ЄС в боротьбі з транснаціональною злочинністю на внутрішньому та міжнародному рівнях [2, с. 384].

Варто зазначити, що 14 грудня 2016 року Україною було підписано нову Угоду про оперативне та стратегічне співробітництво з Європолем, яка набула чинності 12 липня 2017 року та припинила попередню Угоду про стратегічне співробітництво між Україною та Європолем у 2009 році, яка була спрямована на зміцнення співпраці держав-членів ЄС, які діють через Європол, з Україною у сфері запобігання тяжким формам міжнародної злочинності, їх виявленню, припиненню та розслідуванню шляхом обміну стратегічною та технічною інформацією [5, ст. 649].

Згідно зі статтею 4 чинної Угоди про оперативне і стратегічне співробітництво окрім обміну інформацією, співпраця також може включати у себе: обмін спеціальними знаннями, загальними зведеннями, результатами стратегічного аналізу, інформацією з питань процедур кримінальних проваджень, інформацію про методи протидії злочинності, надання консультацій і підтримки в окремих розслідуваннях, а також участь у навчальних процедурах [6].

Так, завдяки названій угоді українським правоохоронним органам доступна можливість співпрацювати у проведенні поліцейських заходів разом з іноземними колегами, аналізувати і обмінюватися стратегічною та оперативною інформацією, встановлювати місцезнаходження злочинців, що перебувають у розшуку, а також створювати міжнародні слідчі групи та інше [5, ст. 650].

Згідно з положеннями угоди, основоположним напрямком у взаємодії України та Європолу є обмін між українськими правоохоронними органами у сфері боротьби зі злочинністю, що представляють оперативний інтерес. Перспектива використання інформаційних ресурсів Європолу Україною має фундаментальне значення, адже за роки існування Європолу ним було створено досконалу систему збирання, зберігання, обробки та використання інформації про найтяжчі форми злочинності на території ЄС, а також підозрюваних осіб та їх взаємодію в потенційних злочинних групах або реальних потерпілих [4, с. 33].

Україна також взяла на себе зобов'язання надати доступ до своїх баз даних Європолу. Це дасть можливість відпрацьовувати великомасштабні спільні операції з питань протидії організованій злочинності. Національним контактним пунктом у співпраці з Європолом з української сторони визначено Національну поліцію. В свою чергу, задля оперативного обміну інформацією європейськими партнерами заплановано встановлення спеціального програмного забезпечення та обладнання, що вплине на якість та швидкість взаємодії [2, с. 385].

Задля забезпечення можливості проводити обмін інформацією максимально оперативно і в будь-який час, на базі національного контактного центру створюється високотехнологічна лінія зв'язку між Україною та штаб-квартирою Європолу [4, с. 33].

Серед національних органів України, що можуть бути компетентними в обробці названої інформації, можна визначити наступні: Міністерство внутрішніх справ України, Державна служба фінансового моніторингу України Головний Департамент по боротьбі із організованою злочинністю та корупцією, Служба Безпеки України, Адміністрація Державної прикордонної служби України, Державна фіскальна служба України, , Національне антикорупційне бюро України, а також Генеральна прокуратура України [4, с. 33].

В Європейському офісі поліції існує Департамент міжнародного поліцейського співробітництва, що являється самостійним підрозділом апарату Національної поліції та здійснює представництво України. В той же час, Департамент є центром координації та забезпечення співробітництва правоохоронних органів України із компетентними органами інших держав з тих питань, що належать до сфери відання Європолу [5, с. 650].

Так, у звіті на виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2018 році було зазначено, що з метою активізації дій Нацполіції з питань боротьби із організованою злочинністю, у тісній співпраці з Консультативною місією ЄС та Посольством США в Україні у структурі кримінальної поліції Національної Поліції засновано Департамент стратегічних розслідувань. Протягом 2018 року українськими правоохоронними органами викрито 280 організованих груп і злочинних організацій; загальна сума матеріальних збитків, завданих їх протиправною діяльністю складає 192 мільйонів гривень. Інтенсивно використовується отримання інформації через Європол [9].

У 2019 році Європол за участю України провів масштабну операцію проти спортивного допінгу. Операція Viribus, яку очолили італійські карабінери спільно з фінансовим підрозділом грецької поліції, стала найбільшою подією такого роду: правоохоронці ліквідували 17 організованих злочинних груп незаконного продажу контрафактних лікарських препаратів і допінгових матеріалів. Затримання і обшуки проводилися в 23 країнах Євросоюзу і ще 10 країнах за межами ЄС, зокрема в Німеччині, Україні, Молдові, Латвії, Литві, Франції, Великобританії, Колумбії і США. Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол), Об'єднаний дослідницький центр і Всесвітнє антидопінгове агентство приєдналися до операції [10].

Висновки. Отже, сьогодні ми можемо спостерігати посилення співпраці Європейського союзу та України з питань протидії

транснаціональної злочинності. На нашу думку, для України, поглиблення співробітництва з Європейським Союзом є надзвичайно важливою можливістю не тільки в окремих практичних питаннях щодо боротьби з транснаціональною злочинністю, а й вірним напрямком у перспективі більш глобальної взаємодії на політичній арені. А також задля подальшого приведення правового, економічного та демократичного стану України, який буде відповідати умовам вступу до ЄС.

Для Євросоюзу поглиблення такої взаємодії є цікавим, адже через близьке географічне розташування криміногенна ситуація вчиняє вплив і на територію Європейських країн.

Щодо діючої Угоди про стратегічне та оперативне співробітництво, то її укладення є необхідним та логічним етапом розвитку відносин Європейського союзу та нашої держави не тільки в аспекті боротьби із організованою злочинністю, а наступним кроком інтеграції України в Європейський Союз.

Література

1. Постанова ВРУ Про основні напрями зовнішньої політики України від 1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12> (дата звернення 13.12.2019)
2. Чорнозуб Л. В. Співпраця України та Європолу у боротьбі зі злочинністю // Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2017 р.). У 2-х т. Т. 2 / відп. ред. Г. О. Ульянова. Одеса : Видавничий дім "Гельветика", 2017. С. 383-385.
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення 13.12.2019)

4. Perederii, O. (2017). Взаємодія України і Європейського поліцейського офісу в контексті реалізації спільної з Європейським Союзом політики безпеки // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право», (24), 32-34.
5. Устименко О.С. Співробітництво України з Європол та Євроюстом / О.С. Устименко // Сучасний рух науки: тези доп. III міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 1-2 жовтня 2018 р. Дніпро, 2018. 648-652 с.
6. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-16 (дата звернення 13.12.2019)
7. Каркач П. Координація діяльності правоохоронних органів держав – членів Європейського Союзу / П. Каркач // Історико-правовий часопис. 2013. № 1. С. 127-134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipch_2013_1_29
8. Сірант М. М. Поліцейське співробітництво України і Європейського Союзу – правовий аспект / М. М. Сірант // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2016. № 850. С. 353-360.
9. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2018 році URL: <https://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/association-agreement-implementation-report-2018.pdf> (дата звернення 13.12.2019)
10. Матеріали з сайту www.europol.europa.eu URL: <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/keeping-sport-safe-and-fair-38-million-doping-substances-and-fake-medicines-seized-worldwide> (дата звернення 13.12.2019)